

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th December, 2022

ISSN: XXXX-XXXX

Website: econferenceseries.com

MINERAL VA ORGANIK O'G'ITLARDAN FOYDALANISH

Mamatojiyev Sharip Ikromovich

“Aholi tomorqalaridan samarali foydalanis” kafedراسi dotsenti, q.x.f.n.

Abdullaahatov Asadbek Ilhomjon o'g'li

Farg'ona davlat universiteti “Uzumchilik, mevachilik va sabzavotchilik” qo'shma fakulteti 20.81-gr. talabasi

Annotatsiya

Fizialogik tajribalarning ko'rsatishicha, g'o'za o'suv davrining turli paytlarida oziq moddalarni xar xil me'yorda istemol qiladi. O'simliklarning bu ta'labini yaxshi bilish va unga o'suv davrida qulay oziqlanish sharoitini yaratib berish miqdor va sifat jixatidan paxta xosiliga malum darajada tasir ko'rsatish imkonini beradi. O'simlik tanasiga oziq moddalarning shimilishi unda biologik massaning to'planish darajasiga bog'liq. G'o'za nixollari unib chiqqanidan so'ng yoppasiga shonalash davrigacha solinadigan azot va fosforning atigi 8-10 %ini kaliyning esa undan xam kamrog'ini o'zlashtiradi. Bu oziq moddalarni eng ko'p talab qiladigan davri gullash va ko'saklarning pisha boshlash, yani g'o'zaning eng jadal o'sadigan paytiga to'g'ri keladi.

Kalit so'zlar: gumus, tuproq, paxta xosildorligi, azot, fosfor, kaliy, talabchan o'simlik, mikroelementlar, bialogik massa, shonalash, gullash, g'o'za navlari.

Tarkibida gumus miqdori kam bo'lgan viloyatimiz tuproqlarida paxta xosildorligini va yalpi xosilini oshirishda mineral va organik o'g'itlardan foydalanish xal qiluvchi axamiyatga ega. Malumki g'o'za azot, fosfor, kaliy kabi oziq moddalarga ancha talabchan o'simlik xisoblanadi. So'ngi yillarda g'o'zani rux, mis va boshqa xil mikroelementlar bilan xam oziqlantirish zarurligi aniqlandi. Fizialogik tajribalarning ko'rsatishicha, g'o'za o'suv davrining turli paytlarida oziq moddalarni xar xil me'yorda istemol qiladi. O'simliklarning bu ta'labini yaxshi bilish va unga o'suv davrida qulay oziqlanish sharoitini yaratib berish miqdor va sifat jixatidan paxta xosiliga malum darajada tasir ko'rsatish imkonini beradi. O'simlik tanasiga oziq moddalarning shimilishi unda bialogik massaning to'planish darajasiga bog'liq. G'o'za nixollari unib chiqqanidan so'ng yoppasiga shonalash davrigacha solinadigan azot va fosforning atigi 8-10 %ini kaliyning esa undan xam kamrog'ini o'zlashtiradi. Bu oziq moddalarni eng ko'p talab qiladigan davri gullash va

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th December, 2022

ISSN: XXXX-XXXX

Website: econferenceseries.com

ko'saklarning pisha boshlash, yani g'o'zaning eng jadal o'sadigan paytiga to'g'ri keladi. Shuni xam qayd qilish kerakki g'o'za qiyg'os gullash paytigacha aksariyat azotni ko'p o'zlashtirsa bu paytdan boshlab o'suv davrining oxirigacha fosfor va kaliyga talabi ortadi. Mineral o'g'itlar, g'o'zaning oziq moddalarini eng ko'p o'zlashtira boshlashidan oldinroq, ildizlarning asosiy qismi taralgan qatlama solinishi kerak. Bundan tashqari, shuni xam nazarda tutish kerakki, g'o'zaning nixollari oziq moddalarining nisbatan kam miqdorda o'zlashtirishidan qat'iy nazar, bu paytda ularning ildizlari uncha yaxshi rivojlanmaganligi sababli o'g'itlar o'simlik talab qiladigan miqdordan ko'proq normada solinishi lozim. Shuning uchun xam o'g'itlar chigit ekish oldidan, ekish bilan bir paytda solinadi va oziqlantirishning odatdagi muddatidan ilgariroq o'tkaziladi. O'rta tolali g'o'za navlari paxta xosilining xar bir tonnasi xisobiga tuproqdan 50-60 kg azot, undan biroz ko'proq kaliy va 12-20 kg fosfor oladi. Ingichka tolali navlar esa 1 t xosil qilish uchun o'rtacha tolali navlarga qaraganda 15-20% ko'proq oziq modda sarflaydi. O'g'itning samarasi ko'p jixatdan tuproq unumdorligiga, ishlatilish sharoitlariga bog'liq, ilmiy tadqiqotlarning ko'rsatishicha, o'g'itni g'o'za-beda almashlab ekish maydonlariga solish, surunkasiga g'o'za o'stirilib kelinayotgan maydonlarga qaraganda yuqori samara beradi. Masalan beda xaydalgan yili g'o'za ekilgan maydonda azotli o'g'it berish xisobiga olinadigan qo'shimcha paxta xosili gektariga 100-150 kg dan oshmasligi kerak. Bedapoya buzilganidan so'ng ikkinchi yili azotli o'g'it solish meyori oshiriladi va gektariga 150-200kg ga yetkaziladi. Bunday sharoitda olinadigan qo'shimcha paxta xosilini gektaridan 18-19 sentinerni tashkil qiladi. Xar gektar maydondan yuqori 40-50 sentinerni xosil olish mo'ljanlanganda azotli o'g'itlar ncha yuqori meyord a solinishi kerak. Fosforli va kaliyli o'g'itlarni tuproqdagi xarakatchan fosfor xamda almashinuvchi kaliy zaxirasini xisobga olgan xolda agroximiya kartogrammalari asosida tabaqalashtirilgan xolda ishlatish bilan ularning samaradorligini oshirish mumkun. Xar qaysi o'g'it tuproqda turlicha darajada o'zlashtiriladi. Tajribalarning tasdiqlashicha, g'o'zaning azotdan foydalanish darajasi 30-50%, fosfordan 15-20, kaliydan 50-60% atrofida bo'ladi. Ilmiy tekshirishlardan bizga shu narsa malumki azotli o'g'itlarning 20-30 % gaz shakliga o'tib xavoga uchadi xamda nitrat shaklida tuproqning quyi qismiga singib ketadi. Fosfor bilan kaliyning ko'p qismi tuproqda to'planib qoladi. Shuning uchun xam o'g'it solish meyori o'simlik o'zlashtirishi mumkun bolgan meyordan ancha oshirib belgilanishi kerak. Bu borada klaster mutahasislari va xodimlari fermer

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th December, 2022

ISSN: XXXX-XXXX

Website: econferenceseries.com

xo'jaligi rahbarlari bilan birgalikda o'g'itlardan unumli va yuqori samarada foydalanishni, o'g'it xisobiga mumkun qadar ko'p xosil olishni taminlashlari kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Paxtachilik spravochnigi. "Mexnat" nashriyoti, 1989. 109-117b.
2. Энциклопедия хлопководства. Том – 1., Ташкент – 1985, 524-526 стр.

E- Conference Series

Open Access | Peer Reviewed | Conference Proceedings

E- CONFERENCE
SERIES